

Осадченко І. В., здобувач вищої освіти
другого (магістерського) рівня,,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Науковий керівник: Олещенко В.Ю., к.держ.упр., доцент

**ПРОГАЛИНИ НОРМОТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У СФЕРІ
КОНТРОЛЮ ТА НАГЛЯДУ ЗА КОСМІЧНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ:
МІЖНАРОДНИЙ ТА НАЦІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ**

Модель міжнародного космічного права, яка властива сьогоденню, сформувалась за часів, коли ще навіть мова не йшла про використання космічного простору в приватних цілях. А лише розглядалась, як перспектива на далеке майбутнє, та і лише у невеликих масштабах. Досить влучним є вислів Стівена Фріланда, про те що саме держави несуть міжнародні зобов'язання щодо космічної діяльності, але кожна з них формує таке законодавство, яке гармонійно поєднало б виконання цих зобов'язань та національних пріоритетів у сферах економічної, соціальної, екологічної та інших значимих для держави політик» [1].

Ми вважаємо, що досить вагомим є зобов'язання, відповідно до якого передбачено відповідальність держав за національну діяльність у космічному просторі, включаючи Місяць та інші небесні тіла, в незалежності від того, чи провадиться вона урядовими органами чи неурядовими юридичними особами, і забезпеченням того є те, що національна діяльність повинна була провадитись відповідно до положень, що прописані у відповідному договорі 1967 року. В зазначених положеннях визначено, що «держави зобов'язуються постійно спостерігати за діяльністю неурядових суб'єктів, які мають провадити свою діяльність тільки з дозволу відповідної держави» [2].

Гарантією забезпечення відповідальності держави за свою діяльність у космічному просторі є положення Конвенції про відповідальність 1972 року.

Відповідно до положень Конвенції «держава, яка запустила космічний об'єкт, несе абсолютну відповідальність за виплату компенсації за шкоду, завдану його космічним об'єктом на поверхні Землі або повітряному судну в польоті, а в космічному просторі – тільки у випадку, коли шкоди завдано з її вини або з вини осіб, за яких вона відповідає» [3]

Але, серед нормотворців дискусійним є питання визначення «космічного простору» та його юридичних меж відносно меж повітряного простору. Ще у 1979 році Радянським Союзом було внесено у Комітет ООН з космосу документ, в якому пропонувалося нижню межу космічного простору встановити, на висоті 110 км над рівнем океану. Але, була висунута пропозиція розмежовувати не саму територію, а функції літальних апаратів, мотивуючи це тим, що з розвитком техніки повітряні об'єкти можуть перетворюватись на космічні.

Результатом юридичної невизначеності і відсутності міжнародного консенсусу в існуючих нормативних джерелах є юридичні прогалини, які мають свій вираз у міжнародних і національних юридичних колізіях.

Україна успадкувала промислово-космічний потенціал колишнього Радянського Союзу. Продовжуючи розвиток космічної галузі на теренах незалежної України, Указом Президента України від 29 лютого 1992 року було створено Національне космічне агентство України, тепер Державне космічне агентство, на яке було покладено обов'язок щодо здійснення контролю та нагляду за установами безпосередньо пов'язаними з космічною діяльністю, і які включають в себе промислові підприємства, конструкторські бюро, військові об'єкти, дослідницькі інститути та інші організації, включені в цю галузь [4].

Державне космічне агентство керується у своїй діяльності наступними законами: Закон України «Про космічну діяльність» (1996) та Закон України «Про державну підтримку космічної діяльності» (2000). Державне космічне агентство України (ДКА) є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України

через Міністра розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства та який реалізує державну політику у сфері космічної діяльності, в межах своєї компетентності [5].

Отже, незважаючи на наявні національні нормативно-правові акти у галузі космічної діяльності, в юридичній науці і практиці застосування, в тому числі і нормотворчому процесі, відсутність юридично визначеного розмежування правових режимів космічних та повітряних польотів, існує проблема відповідності застосування і колізій норм міжнародного і національного права.

Література

1. Steven Freeland, 'The limits of law: challenges to the global governance of space activities' *153 Journal & Proceedings of the Royal Society of New South Wales*, 2020. 70, 72.

2. Про космічну діяльність: Закон України від 15 листопада 1996 р., ред. від 29.01.2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/502/96-%D0%B2%D1%80#Text>

3. Конвенція про міжнародну відповідальність за шкоду, завдану космічними об'єктами: Конвенція ООН від 29 березня 1972 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_126#Text

4. Україна космічна: 20 кроків у Космос. Держ. косміч. Агентство України. Київ: Спейс-Інформ, 2014. 152 с.

5. Про затвердження Положення про Державне космічне агентство України: Постанова Кабінету Міністрів України від 14 трав. 2015 р. № 281. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/281-2015-%D0%BF#Text>